

Nr 11.

Bevillningsutskottets betänkande i anledning av väckta motioner om portofrihet vid insändande av deklarationsuppgifter till taxeringsmyndighet.

(1:a avd.)

I de inom riksdagen väckta, till bevillningsutskottet hänvisade likalydande motionerna I: 12 av herrar *Anderberg* och *Ahlkvist* samt II: 17 av herrar *Olofsson* och *Landgren* har hemställts, »att riksdagen måtte besluta att portofrihet får tillämpas vid insändande av deklarationsuppgifter till taxeringsmyndighet».

Beträffande motiveringen för detta yrkande får utskottet, i den mån redogörelse härför ej lämnas i det följande, hänvisa till motionen I: 12.

Enligt 37 § 1 mom. taxeringsförordningen skall självdeklaration, som avges utan anmaning, avlämnas *antingen* direkt till ordföranden i den taxeringsnämnd, som har att verkställa taxering, för vilken deklARATIONEN är avsedd att tjäna till ledning, *eller* till länsstyrelsen i det län, den lokala skattemyndigheten eller, där staden icke har egen uppbördsförvaltning, magistraten eller kommunalborgmästaren i den stad eller landsfiskalen i det landsfiskalsdistrikt, där taxeringen skall äga rum. Enligt 2 mom. samma paragraf avlämnas självdeklaration, som efter anmaning skall avgivas, till den, som infortrat densamma. I taxeringsförordningen äro vidare meddelade bestämmelser om hur taxeringsmyndigheterna skola tillhandahållas allmän fastighetsdeklaration, särskild fastighetsdeklaration samt andra uppgifter vid taxering för inkomst eller förmögenhet, vid allmän fastighetstaxering och vid särskild fastighetstaxering.

I 53 § 2 mom. taxeringsförordningen stadgas, att samtliga i förordningen omförmälda deklARATIONER samt andra uppgifter och upplysningar, som avgivas skriftligen, jämväl må kunna på den uppgiftspliktiges eget äventyr i betalt brev med allmänna posten insändas.

Frågan om portofrihet vid insändande till taxeringsmyndighet av deklarationsuppgifter var föremål för övertvägande inom riksdagen år 1938 i anledning av motionsvis framställda yrkanden. Sålunda hade i motionen II: 149 yrkats, att riksdagen för sin del måtte besluta att alla slags deklarations- eller uppgiftsförsändelser föranledda av beslut av offentlig myndighet måtte av den uppgiftsskyldige få avsändas portofritt och utan kostnader för den

uppgiftsskyldige. Vidare hade i motionen II: 337 hemställts, att riksdagen ville besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t uttala sig för portofrihet vid ingivandet av självdeklarationer och andra uppgifter enligt taxeringsförordningen samt att Kungl. Maj:t efter vederbörlig utredning ville vidtaga erforderliga åtgärder i denna riktning. Båda motionerna hade hänvisats till andra kammarens tredje tillfälliga utskott.

Över motionerna hade yttranden avgivits av generalpoststyrelsen, statskontoret, statistiska centralbyrån samt länsstyrelserna i Kronobergs, Västmanlands och Västerbottens län.

Generalpoststyrelsen, med vilken statskontoret instämde, ansåg sig icke kunna tillstyrka bifall till motionerna. Av motiveringen må här återgivas följande.

»Något undantag från den allmänna regelin, att de affärsdrivande verken, i detta fall postverket, skola ha ersättning för sin prestationer, kan givetvis icke ifrågakomma. Adressaten, i detta fall vederbörande taxeringsmyndighet, skulle därför ha att betala den postavgift, från vilken avsändaren befriats. Ordförande i taxeringsnämnd åtnjuter för närvarande tjänstebrevsrätt. Med undantag av ordföranden och kronoombudet äro nämndens ledamöter valda av kommunal myndighet. Såsom framgår av den i statsverkspropositionen till 1932 års riksdag lämnade redogörelsen för en utredning angående tjänstebrevsrättens användning, voro såväl statskontoret och generalpoststyrelsen som statens organisationsnämnd ense om att tjänstebrevsrätt borde medgivas — förutom ämbetsverk och myndigheter, som vore organ för statsförvaltningen — allenast sådana anstalter och institutioner, vilkas verksamhet avsåge allmänna ändamål av den betydelse, att desamma ansåges böra helt tillgodoses av statsmedel. Enligt den sålunda framförda åsikten böra kommunala organ icke åtnjuta tjänstebrevsrätt. —

Sedan dessa uttalanden gjordes, ha framställningar om tjänstebrevsrätt prövats efter sålunda angivna grunder. Med tillämpning av dessa skulle ordförande i taxeringsnämnd icke åtnjuta tjänstebrevsrätt. Vid sådant förhållande bör det enligt generalpoststyrelsens mening icke ifrågakomma att utvidga denna tjänstebrevsrätt till att omfatta även försändelser till taxeringsnämndens ordförande. Detta bleve i själva verket förhållandet därest postavgifterna för självdeklarationerna skulle belasta ordförandens tjänstebrevskonto. Då det väl näppeligen kunde åläggas ordföranden att av sitt arvode erlægga dessa avgifter, finge kommunen bära kostnaderna.

I de fall då frankeringsfrihet för närvarande åtnjutes, är i regel fråga om försändelser från personer eller företag, vilka såsom ombud eller på grund av särskilda förhållanden ha att insända uppgifter till viss myndighet. Avgivandet av deklara-tionsuppgifter är däremot en allmän medborgerlig plikt. Den utgift av ett eller ett par brevporton per år, som den uppgiftsskyldige får vidkännas för uppgiftens avsändande, när han icke är i tillfälle att avlämna den utan anlitande av postverket, måste väl vara av ringa betydelse för den enskilde, åtminstone i förhållande till det arbete, som deklara-tionsblankettens ifyllande medför, och för vilket arbete i många fall måste anlitas hjälp, som kostar många gånger mer än postavgiften. En utgift, som är obetydlig för den enskilde, kan emellertid komma att uppgå till ganska avsevärda belopp, om den skall för samtliga uppgiftsskyldiga bestridas av kommunen.

För postverket skulle en sådan anordning icke bliva av någon direkt ekonomisk betydelse. De ofrankerade försändelserna kräva dock en om-

ständligare postbehandling än de frankerade. Det är därför icke önskvärt, att antalet ofrankerade försändelser ökas på sätt i motionerna föreslås. Även om endast motionen angående portofrihet vid insändande till taxeringsmyndighet av självdeklaration, nr 337, skulle bifallas, synas icke önskvärda konsekvenser vara att befara. Man kommer då närmast att tänka på uppgiften till mantalsskrivningen. Det kan ifrågasättas om icke sistnämnda uppgift är för vederbörande av mindre personligt intresse än självdeklarationen.»

De hörda länsstyrelserna tillstyrkte i princip bifall till motionerna i vad avsåge självdeklarationer och deklarationer för fastighetstaxering men däremot icke i vad avsåge arbetsgivares löneuppgifter o. d. I sina yttranden hade länsstyrelserna i Kronobergs och Västerbottens län vitsordat, att deklarationer, särskilt i taxeringsdistrikt på landsbygden, i stor utsträckning insändes med posten.

Andra kammarens tredje tillfälliga utskott hemställde i sitt i anledning av motionerna avgivna, av kammaren godkända utlåtande nr 1, att motionerna icke måtte föranleda någon kammarens åtgärd. Av motiveringen må här återgivas följande.

»Utskottet står icke främmande för den uppfattning, som måste anses hava legat till grund för ifrågavarande båda motioner och som kommit till tydligt uttryck i motionen nr 149, nämligen att bestyren med avgivandet av olika slag av deklarationer och uppgifter till stat och kommun för den svenska allmänheten med åren blivit alltmer omfattande. Utskottet behjärtar därför motionernas huvudsyfte att för den enskilde underlätta fullgörandet av de medborgerliga uppgifter, som i motionerna avses.

Utskottet är emellertid för sin del icke övertygat, att den i motionerna ifrågasatta portofriheten i någon avsevärd mån skulle kunna tjäna angivna ändamål. Även om portofrihet infördes, skulle de kostnader, som äro förenade med de uppgiftspliktigas besvär, ändock kvarstå. Skyldigheten att för ifrågavarande uppgiftsförsändelser bestrida portoutgifter kan visserligen, såsom i en del yttranden framhållits, trots de ringa belopp varom här i allmänhet är fråga — i betraktande av att hithörande uppgifter som regel vid risk av bötesstraff eller annan påföljd avkrävas den enskilde medborgaren — hos den uppgiftsskyldige förmodas väcka en viss känsla av olust. Med hänsyn till detta förhållande skulle också ett genomförande av i motionerna påyrkade åtgärder antagligen komma att av allmänheten hälsas med tillfredsställelse. Å andra sidan skulle en reform i ifrågasatt riktning måhända i viss mån komma att motverka de nu såväl i städerna som på landet märkbara tendenserna till upprättande i olika former av rådfrågnings- och uppsamlingscentraler för avgivande av självdeklarationer m. m. och på sådant sätt i längden medföra mindre fördelaktiga verkningar även för den enskilde. Troligt är även, att portofriheten icke skulle kunna genomföras på annat sätt än att allmänheten, för att begagna sig därav, ålades att använda kuvert av bestämt slag eller eljest besvärades med iakttagande av särskilda formaliteter.

Även om man bortser från ovan anförda betänkligheter, kan emellertid införandet av frankeringsfrihet av i någon av motionerna ifrågasatt art icke bliva mera än en åtgärd av ganska underordnad betydelse, när det gäller att för den enskilde underlätta fullgörandet av uppgiftsskyldighet, varom i motionerna sägs. Utskottet ifrågasätter, om icke motionernas huvudsyfte skulle

vara bättre betjänt med, bland annat, åtgärder, vilka — på sätt antytts exempelvis i statistiska centralbyråns förut omförmälda yttrande — syfta till att i hela dess vidd lösa frågan om en rationell organisation vid uppsamlandet av hithörande uppgifter.

Beträffande de ekonomiska konsekvenserna av ett införande av ifrågasatt portofrihet vill utskottet hänvisa till att generalpoststyrelsen i sitt i ämnet avgivna yttrande gjort gällande, *dels* att dessa konsekvenser vid bifall till motionen nr 149 vore omöjliga att överblicka, och *dels* att kommunerna vid bifall till motionen nr 337 komme att belastas med kostnader till ganska avsevärda belopp.»

I de nu föreliggande motionerna har anförts bl. a. följande. På landsbygden vore taxeringsnämndens ordförande oftast bosatt å annan ort än den, där han handhade sitt ordförandeskap. Landsbygdsbefolkningen måste därför i regel insända sina deklarationsuppgifter per post. Efter kommunsammanslagningen bleve detta, med hänsyn till de långa avstånden, fallet för många av landsbygdskommunernas innebyggare även där taxeringsnämndsordföranden vore bosatt inom vederbörande kommun. Detta gjorde att en mycket stor del av landsbygdens befolkning finge vidkännas en utgift, som städernas och tätorternas innebyggare i regel vore befriade från. Det vore visserligen en ringa utgift, men ur principiell synpunkt måste det anses orätt, att en viss befolkningsgrupp för fullgörandet av sina medborgerliga skyldigheter finge erlägga en avgift, som andra grupper vore befriade från.

Utskottet. I de föreliggande motionerna har yrkats, att riksdagen måtte besluta att portofrihet finge tillämpas vid insändande av deklarationsuppgifter till taxeringsmyndighet.

Såsom framgår av den ovan lämnade redogörelsen vitsordades i yttranden, som från vissa länsstyrelser inhämtades över två vid 1938 års riksdag väckta motioner, vari framställdes liknande yrkanden om portofrihet, att deklARATIONER, särskilt i taxeringsdistrikt på landsbygden, i stor utsträckning insändes med posten. Då utskottet ansett sig sakna anledning till annat antagande än att dessa uttalanden alltjämt äga giltighet med avseende å nu rådande förhållanden, har utskottet icke låtit företaga någon förnyad undersökning härutinnan. Även om det får antagas att genom myndigheternas försorg jämväl utanför tätorterna anordnas uppsamlingsställen, där deklARATIONER kunna avlämnas, torde detta ej alltid vara fallet i den utsträckning att alla skattskyldiga kunna begagna sig därav. Dessa skattskyldiga äro sålunda hänvisade att insända sina deklARATIONER med posten.

I de nu förevarande motionerna framhålles, att detta förhållande utgör en orättvisa, som bör avlägsnas genom att samtliga uppgiftsskyldiga befrias från erläggande av postavgift vid insändande till taxeringsmyndighet av deklarationsuppgifter. Till grund för motionerna ligger sålunda ett med hänsyn till den för den enskilde ringa kostnad, varom här är fråga, långt gående rättvisekrav. Utskottet vill med anledning härav erinra om att inom förvaltningen kravet på full rättvisa ibland fått vika för praktiska hänsyn. Som exempel härpå kan nämnas att enligt uppbördsförordningen restitution

av skattebelopp understigande fem kronor i regel icke skall ske och att kvarstående skatt, som icke uppgår till fem kronor, i regel icke skall uttagas.

Även vid bedömningen av det i de förevarande motionerna framställda yrkandet uppställer sig frågan om icke olika praktiska hänsyn få anses väga tyngre än de principiella skäl, som möjligen kunna åberopas för ett bifall till yrkandet.

Väl kan som ett stöd för den ifrågasatta åtgärden anföras, att den hos allmänheten komme att uppskattas icke enbart som en om än ringa ekonomisk förmån utan jämväl som ett bevis för myndigheternas goda vilja när det gällde att underlätta för de skattskyldiga att fullgöra deklara-tionsplikten. Denna synpunkt får givetvis tillmätas ett visst värde, även om enligt utskottets mening dess betydelse icke bör överskattas. Härutinnan förtjänar framhållas, att även om det allmänna i möjligaste mån bör genom positiva insatser underlätta deklara-tionspliktens fullgörande, det torde vara uteslutet att genom det allmännas åtgärder i detta avseende nå så långt, att uppfyllandet av denna medborgarplikt icke skulle vara för-enat med besvär och kostnader, i förhållande till vilka postavgiften ter sig mindre väsentlig.

Redan denna omständighet är ägnad förringa värdet av den ifråga-satta reformen. Av än större betydelse är att ovan angivna fördelar enligt utskottets mening icke synas uppväga de med reformen följande nack-delarna för det allmänna ur kostnadssynpunkt. I det hänseendet vill ut-skottet hänvisa till, att av det i den ovan lämnade redogörelsen omförmälda yttrandet från generalpoststyrelsen framgår, att något undantag från den allmänna regeln att postverket skulle ha ersättning för sina prestationer icke kunde ifrågakomma och att befrielse för den enskilde från erläggandet av postavgift kunde komma att uppgå till ganska avsevärda belopp, om den för samtliga uppgiftsskyldiga skulle bestridas av det allmänna. Särskild betydelse ur kostnadssynpunkt synes böra tillmätas det förhållandet, att ett genomförande av den ifrågasatta reformen lätt skulle kunna tagas till utgångspunkt för andra liknande krav med motsvarande ekonomiska an-språk på det allmänna.

Härtill kommer att den ifrågasatta åtgärden knappast kan tänkas ge-nomförd med mindre för undvikande av missbruk till viss grad kostnads-krävande kontrollåtgärder och formaliteter bleve nödvändiga. I det hän-seendet må framhållas att kuvert av viss beskaffenhet torde bliva erfor-derliga, vilkas tillverkning och tillhandahållande kunde komma att draga en icke obetydlig kostnad.

Några praktiska möjligheter att på det sätt tillgodose motionärernas önskemål, att endast uppgiftspliktiga bosatta på landsbygden finge utan kostnad insända deklara-tioner med posten torde icke förefinnas. Utskottet vill emellertid i detta sammanhang understryka angelägenheten av att de myndigheter, som ha att mottaga deklara-tioner, söka så långt möjligt un-derlätta för de skattskyldiga att fullgöra deklara-tionsplikten genom att låta anordna erforderligt antal uppsamlingsställen inom de olika taxerings-

distrikten. Ur taxeringsteknisk synpunkt torde det också medföra vissa fördelar att taxeringsmaterialet uppsamlas på orten. Härigenom vinnes ofta en viss grad av sortering av taxeringsmaterialet, varigenom arbetet för taxeringsnämndens ordförande underlättas. Skulle möjlighet beredas de uppgiftsskyldiga att utan erläggande av postavgift insända deklara-tionsuppgifterna med posten, torde flertalet medborgare komma att begagna sig härav. Detta skulle å sin sida motverka uppsamlandet av deklara-tionsuppgifter på orten och sålunda kunna inverka på sorteringsarbetet på ett sätt som torde vara svårt att utan närmare utredning överblicka. I detta sammanhang vill utskottet framhålla, att det i motionerna framställda yrkandet möjligen skulle kunna tillvinna sig större beaktande sett i samband med det mera vittutseende problemet om en rationell uppsamling och sortering av taxeringsmaterialet. Utskottet anser det icke uteslutet att frågan kan förjåna övervägande i samband med en kommande översyn av taxeringsorganisationen. En förutsättning för införandet av en rätt för allmänheten att utan erläggande av porto få insända deklara-tioner med posten vore då, att det allmännas kostnad härför komme att uppvägas av kostnadsbesparingar på andra håll eller att den kunde anses motiverad med hänsyn till åtgärdens betydelse för ett effektivare bedrivande av taxeringsarbetet.

På de skäl som här ovan anförts avstyrker utskottet bifall till motionerna.

Under återopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att de likalydande motionerna I: 12 av herrar Anderberg och Ahlkvist samt II: 17 av herrar Olofsson och Landgren om portofrihet vid insändande av deklara-tionsuppgifter till taxeringsmyndighet icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 20 februari 1951.

„På bevillningsutskottets vägnar:

ADOLV OLSSON.

Närvarande:

från första kammaren: herrar Sjödahl, Heüman, Gustaf Elofsson, Franzon, Petrén, Falk, Ramberg, Niklasson och Ebbe Ohlsson samt

från andra kammaren: herrar Olsson i Gävle, Sandberg, Hagberg i Malmö, Nilsson i Kristinehamn, Persson i Svensköp, Vigelsbo, Brandt, Gunnarsson, Allard och Kärrlander.